

Néhány nappal későbbi jelentés pedig már nyíltan beszámolt arról is, hogy „ezután már csak a főpásztori bölcsesség határoz” s remélték, a főpásztor nem Ávediket fogja kinevezni. Azonban erre már semmiféle választ sem kapunk. A főgondnok részéről történt az a kísérlet, hogy meggyőzze a püspököt; ám ez is meddő próbálkozásnak bizonyult, mert mire levelét a püspök megkapta Ávedik kinevezése megtörtént. Csíki Erzsébetvárosra nézve nagyon sötétnek látta a helyzetet ezek után, mint írta: „Szomorú, kétségbe ejtőleg szomorú, hogy ez megtörtént - Isten a bizonyosságunk, hogy ez nem helyesen, nem előrelátókéig történt, és hogy a következményekért, ha lesznek, mi felelősök nem lehetünk.”

Ávedik Lukács pedagógusként és iskolai tanfelügyelőként sokat tett az oktatás színvonalasabbá tételéért, de ezt nem kizárólag az örmény oktatás érdekében tette. Ezeket az ellene sérelemként számon tartott nézeteket fogalmazta meg gyászbeszédében Hermann Antal. A két ellentétes párt tehát teljesen más fényben világítja meg Ávedik Lukács törekvéseit, eredményeit. E nézeteltérésekre próbáltam rávilágítani előadásomban. A tény viszont megváltoztathatatlan: az örmények asszimilációját megállítani nem sikerült. Ennek lett szimbóluma a templom félig lerombolt tornya. A tornyot 1927 nyarán vitte le egy orkán erejű ciklon, ez mintegy jelképe is lehet az örmények magyarságba való beolvadásának.

(Polyák Mariann előadása elhangzott a Fővárosi Örmény Klub 2005. szeptember 15-i műsorán)  
Vége

\* \* \*

„A szeretet megalapozásához az áldozattal kell hozzákezdened”

(Saint-Exupery)

„Vannak hódolatok, amelyek veszedelmesebbek, mint a gyűlölet.”

(Gulácsy Irén: Fekete vőlegények)

\* \* \*

Varga Gábor

## Az Ararát üzenete

1. rész

„**Kik tanúi voltatok annyi szenvedésnek / Hogy tudatok annyi századon át  
Megmaradni ilyen tisztának, szépnek, / Míg visszaragyogott rátok a világ.**”  
(Szilva Kaputikjan: Örmény szemek)

„**Shadu rahem Hayastan kam**” diktálta be a telefonba csodálkozó hangon a hagyományos örmény köszöntést **Varuzsan Pambucsjan**, mikor az **otopeni-i** repülőtérre menet közölte velem, hogy néhány órán belül **Jerevánba** utazol. Szinte láttad, hogy húzta össze bozontos szemöldökét, s rezzengett meg torzonborz fekete szakállát a váratlan, bár minden bizonnyal számára hízelgő hír hallatán...

Legutoljára épp a **Cotroceni-i** palotában találkoztatok egy röpke kézszerítés erejéig, **Robert Kocharian** örmény államelnök hivatalos romániai látogatása alkalmából; akkor került aláírásra többek között az az együttműködési szerződés, amelyben a két ország szabadalmi hivatala kölcsönös tapasztalatcserére kötelezte el magát, s amelynek eredményeként ez a régóta tervezgetett kapcsolatfelvétel végre-valahára létrejöhett. A romániai örménység parlamenti képviselője nem kis elégtétellel nyugtázta akkor ottani jelenlétét, hiszen ami azon a délután akkor ott történt, minden bizonnyal valahol az ő sokasztendős munkájának betetőzését is jelentette. Ezért is fordulhattál most hozzá minden körülményeskedést mellőzve, néhány protokolláris örmény-nyelvű köszöntés - köztük a fenti „**Örömmel jöttem Örményországba**” - utazás előtti elsajátítása végett...

S most itt ülsz a közelmúltban átépített schwechati repülőtéren, s miközben a rakoncátlankodó tudatalattidból mindegyre megjelennek az erdélyi közeletet meghatározó híres nagy familiái: a **Kabdebók**, **Gajzágók**, a **Lázárok**, **Hollósyak**, a **Lászlóffyok** és **Bogdanovitsok**, vagy a **Patrubányok** és **Jakobovitsok** családnevei, a gyergyószentmiklósi és szamosújvári örmény templomok látványa tódul elő - Kányádi Sándor fájdalmasan szép verssoraival: „**s ki érti már a megmohosodott/márványon az örmény feliratot**” (Örmény sírkövek), miközben a pontban éjfélkor induló jereváni gépre várva a néhány órája kapásból lediktált üdvözlő-frázisokat magolod: „**Barev dzez. Es shat urakhem mer handipman dzez ev dzer ashata-kitsneri het**” azaz „**Üdvözlöm. Nagyon vártam ezt a találkozást Önnel és az Ön munkatársaival...**”

Odakinn a naplemente fényében sorra szállnak le a világ négy égtájáról érkező gépmadarak, többnyire az Austrian Airline cégjelzésével, a hangosbemondó érthetetlen angolsággal szinte percenként hadar vala-

mi életfontosságú közölnivalót, miközben a félhomály mind uralkodóbbá lesz, a Souvenir-boltok lassan bezárnak, a sörözők-kávézók elnéptelenednek körülöttem s már csak a legutolsó három járat utasai cselengenek unatkozva ide-oda az egész tranzit-részlegen. Bécs határában beesteledt...

**„Örményország hivatalosan Örmény Köztársaság, Örmény Hayastan, vagy Hayastani Hanrapetut'yun, Kaukázuson-túli ország, a Szovjetunió egykori tagköztársasága, Délnyugat-Ázsia nagymúltú régiójának letéteményese. Noha a történelmi Örményország határai jelentősen megváltoztak, a régi Örményország azon a területen terült el, amit ma Törökország északkeleti részeként, illetve az Örmény Köztársaságként ismerünk. Ez utóbbi a legkisebb a három Kaukázuson-túli állam (Grúzia, Azerbajdzsán, Örményország) közül [...] Északon és keleten az Örmény Köztársaság Grúziával és Azerbajdzsánnal határos, míg nyugaton Törökországgal, délkeleten pedig Iránnal. Nahicseván, az azerbajdzsáni enkláve, délnyugaton felől határolja. Örményország fővárosa Jereván. Területe 29. 800 km. Lakossága (1996-os becslés): 3 765 000 fő.”**

*(The New Encyclopaedia Britannica, 15th edition, London, 2002)*

Hogy aztán néhány óra múlva, az *Európa-szálló* második emeletén félkábán az ablakhoz vonszolván magad, az eléd-táruló látvány annál sokkolóbban hasson rád, a retinádba hasító panoráma élménye annál egyértelműbben zavarja ki testedből az éjszaka folyamán belédtelepedett fáradtság legutolsó maradékát is. A memóriád még ugyancsak élénken őrizte a magad mögött tudott több, mint háromezer kilométeres út minden törődöttségét, a kora hajnali érkezés megannyi negatívumát: a gyér fényű neonégőkkel éppen hogy kivilágított repülőtér látványát, a ragacsosan piszkos érkezőcsarnok áporodott szagát, a csigalassúságú útlevél-ellenőrzés kínos hangulatát; a mindennek, csak udvariasnak nem nevezhető orosznyelvű faggatózást az utazásod célja és időtartalma felől, az éppen csak működő szállítószalag melletti elnyújtott várakozást. S ha az ablakod alatti látnivaló csak még jobban rálicitált erre a primer nyomorélményre: hullámpalával fedett viskók tömkelege, egyikük-másikuk félig összeomlott állapotban keveredik a néhai szovjet-rendszer típus-tömbház örökségével, néhány megkopott vakolatú hat-hét emeletes épület látványával, miközben közvetlenül a párkányod előtt, szinte kéznnyújtásnyira, félig megdőlt villanypózna éktelenkedett, rozsdás, kifosztott elosztótáblával, szabadon himbálódzó huzalokkal, lepattogzott mázú porcelán-gombákkal - a háttér látványa mindenért, de az égvilágon mindenért kárpótolt...

A felhőtlen, kristálytisza, búzavirággkék égen ugyanis vakítóan ott fehérlett, ott emelkedett, ott tornyosodott föléd az örmények szent hegye - az *Ararát*. Az az ötezerszázvalahány méter magas, piramis-formájú hegyóriás, melynek tetején a Biblia szerint az özönvíz múltával *Noé* apánk bárkája valaha fennakadt. Az az örök hóval és jéggel borított, két csúcsú kialudt vulkán, amely kiindulópontja megannyi modern katasztrófa-elméletnek és hagyományos kaukázusi-legendának. Az a pont, ahonnan az emberiség hajdanán újrakezdhetette a Föld visszafoglalását... - *Barev tesang!* - fogadtak néhány perc múlva szívélyesen vendéglátóid a szálloda előcsarnokában. - *Wellcome to Armenia! Wellcome to Yerevan!*...

*(A szerző Románia Szabadalmi Hivatala vezérigazgatója)*

*Folytatjuk*

\* \* \*

*Kerekes Jenő*

### **Kovrig Béla életútjáról** (1901-1962)

**Kovrig Béla a XX. század magyar gazdasági szociológia és szociálpolitika elismerten kimagasló művelői közé tartozott. A két világháború közötti magyar szellemi élet meghatározó alakja. Eszmevilága, gondolkodása pályája során a klasszikus konzervatorizmustól a reform konzervatorizmusig, a modern magyar kereszténydemokrácia megalapozásáig terjed.**

A keresztény-nemzeti gondolkörön belül az 1930-as évek közepétől az 1940-es évek első feléig a neokonzervatív hivatásrendi áramlat prominens képviselője. Ez az irányzat egyaránt élesen szembeáll a *nemzetiszocialista* és a *kommunista* ideológiával.